

Skadeskyting i villrein fjellet

Tekst og foto: Kjell Sandåker

Så lenge menneskene har utnyttet villreinen, har vår fangst medført skader på dyr som ikke har resultert i dyrets øyeblikkelige død. Dette skjedde mens vi satt i bogastøet med pil og bue og mens vi røktet fangstgravene. Og skjer fortsatt i vår tid mens vi forsøker å beskatte og bevare våre pressede villreinstammer med moderne våpen. Hva er så forskjellen på de lidelser dagens jegere påfører dyrene sammenlignet med det som fortidens jegere forårsaket?

Hver gang skadeskytingsproblemet omtales, er det gjerne fra en representant for forvaltningen i en oppsynsrapport eller lignende. Iallfall er det fagfolk eller oppsynspersonell som uttaler seg. Som menig jeger ønsker også jeg å bidra med mine synspunkter omkring dette problemet.

Selvfølger det forskjeller på dagens skadeskytinger sammenlignet med fortidens. Vår tids etiske holdninger

gjør at vi må ta de hensyn som samfunnet krever ved utøvelse av jakt. Nevner noen momenter:

- Våre egne (jegernes og forvaltningens) selvpålagte humane og etiske krav til jakta.
- Alle har vi mat i morgen selv om vi ble uten fangst i dag.
- Det er ikke sikkert det er en selvfølge at vi skal få drive jakta slik vi driver den i dag. Organisasjoner og media står klar til å henge oss ut straks vi gjør for mange feil.
- Hver enkelt har alle muligheter til å gjøre denne jobben best mulig. Vi har mye bedre utstyr enn tidligere og det er ikke økonomien som begrenser om du skal skyte 30 eller 500 treningsskudd.

Jeg er klar over at jeg ikke legger noe columbi egg når jeg antyder at vi ville kommet langt i å redusere skadeskytingen om vi fikk jegerne til å skyte mer. Så kravet fra enkelte villreinområder om å kreve flere enn de 30 obligatoriske treningsskudd som kreves før oppskyting og du får kortet ditt, er et skritt i riktig retning. Nå vil kanskje enkelte innvende at det ikke hjalp i

Bildet over: Skadeskutt gjennom begge frambeina, og barbert til huden i bringa. Et under at simla kom seg så langt, som den gjorde!

Forollhogna i 2009. Der er det mange rettighetshavere som allerede krever ekstra treningsskudd. Og området fikk større skadeskytingsprosent under siste jakt enn vi setter pris på. Men det er nå slik at en ikke alltid ser resultatet av et tiltak øyeblikkelig. En må arbeide med de over tid. Sammen med forskjellige tilleggsmomenter overfor de som får tildelt fellingstillatelser for rein spesielt og samtlige jegere generelt.

Et slikt moment er å henstille til jegere å bruke mer tid på jakta. At det tas større sjanser når det nærmer seg jaktslutt, eller den tida du har satt av til jakta, er udiskutabelt. Men jo mer du har trent med børsa, jo større er sjansen for at du begrenser deg i en vanskelig skuddsituasjon. Og dette er det forløsende! Jegere som har skutt så mye at de kjenner sine ferdigheter og lar de være begrensende under jakta, vil nesten aldri skadeskyte. Og jeg frister med ennå et

viktig moment: jakta blir mye artigere når du vet at du kan dine ting!

Min erfaring er at altfor mange jegerer er for usikre og dårlige i avstandsbedømmelsen. Da blir selvfølgelig dette noe en jeger, og spesielt en villreinjeger, må trene ekstra på. Tren på dette når du går i fjellet. Det åpne lendet gjør at mange feilvurderer avstander grovt. Jeg har opplevd at en avstand på over 200 meter ble vurdert til bare 100 meter! Av en ganske erfaren jeger! Treningsskyt på forskjellige avstander. Jaktfelttskyting, hvor en skyter på forskjellige dyre- og fuglefigurer, er ypperlig treningsskyting for alle jaktformer med rifle. Der må du skyte feltmessig både sittende, stående og liggende. Og så var det all denne liggende skytingen! Om du trener for jakt, anbefaler jeg at du for det meste skyter sittende. Og en del stående. Som erfaren jeger er det kanskje lett å si det slik. Men ta nå imot et velment og godt råd! Det må faktisk gjøres slik også av den litt mindre erfarne jegeren. Hvorfor bruke mange år på å opparbeide en ferdighet du kanskje kan opparbeide på et år? Jeg kan garantere deg at om du tar 10-12 besøk på skytebanen og skyter 20-30 skudd hver gang, vil du reise i villreinfjellet med en større ferdighet og glede. Og skjønne at 30 liggende treningsskudd ikke er nok!

Mitt høye ønske i dette spørsmålet er at vi får et jegerkorps som er så glad i denne jakta, dyrene og fjellet, at de ikke har samvittighet til noe annet enn å forberede seg maksimalt. At vi får den enkelte jeger til å føle det tunge ansvar hans jakt er som en viktig del av forvaltningen. Som på mange måter er mye annerledes enn våre andre storviltarter. Skadeskyting i skogen blir tatt hånd om av kravet om pliktig ettersøkshund. Og et jaktlag, ofte med en dyktig jaktleder. I reinfjellet er dette ansvaret helt opp til deg alene. Tenk det! Du er gitt det samme ansvaret som et jaktlag og en hund tar seg av under annen storviltjakt. Villreinen har på så mange måter vår moderne tid og utviklingen mot seg. Da synes jeg i det minste vi jegere skylder å drive jakta så ansvars- og hensynsfullt som mulig. Det innebærer blant annet at vi jegere dyktiggjør oss så langt som praktisk mulig.

Avlivet skadet simle

Under siste høsts jakt hadde jeg felingstillatelse på litjebukk i Forollhogna. Etter å ha felt den på andre jakt dagen

min, kunne jeg stukket nesen heimover. Men jeg hadde da tatt meg vel ei uke fri. Og kunne jo ikke bare stikke fra fjellet! Etter besøk i bygda, fikk jeg overdratt et kalvekort fra en bygdekar. Og sikret meg dermed noen flere dager i fjellet med børsa. En sørlig vind hadde holdt det meste av reinen i de sørlige områdene i nesten to uker. Men nå var vinden mer på vest. Fra min posisjon i grenseområdet mellom Vingelen og Dalsbygda, kunne jeg observere rein på vesttrekk. Den ene flokken etter den andre. Jeg vurderte at jeg ville få sjanser om jeg holdt meg i området nordre Skjeret. Litt inne på ulovlig terreng satte jeg meg ned med kikkerten. Tre karer kom ned Austelvdalen og fortsatte mot syndre Skjeret. En flokk på 40-50 dyr beitet i nordhellinga av syndre Skjeret. Mens disse tre karene stilte innpå, dukket det opp flere jegere som også var oppmerksomme på samme flokken. Med jegere på flere kanter, fikk selvfølgelig dyrene teften av folk. De ble mer og mer urolig, trakk litt att og fram. En enslig jeger fikk de helt i fanget. Men de var i stor fart og han lot klokkelig børsa tie. Men de nevnte tre karene fikk nå sin sjanse. Mens både dyr og jeger så vidt var utenfor mitt synsfelt, smalt det. Sekunder etterpå kom hele flokket samlet i flukt vestover et myrområde. Godt synlige fra min posisjon. Etter en kilometer stanset de. Straks oppdaget jeg ei simle som var så skadet at den hinket ut av flokken. Og ble stående igjen da flokken fortsatte etter en kort stopp. Jeg rasket sammen utstyret og satte nedover. I slike situasjoner gjelder ikke grenser eller andre regler. Et slikt dyr skal avlives så snart som mulig. Før det igjen skremmes av folk. Innpåstillingen var enkel, kom fort på omkring 100 meter. Sekunder etterpå lå simla død. Det høyre frambeinet var sundskutt i høyde med bringa. Bringa var barbert til huden etter at kula først hadde gått gjennom muskelen i det venstre frambeinet. Nesten et under at dyret kom seg så langt. På to og et halvt bein!

Hva var så moralen eller årsaken til skadeskytingen i dette tilfellet? Jeg måtte bortover til disse karene som hadde skutt mot dyrene. Jeg tilbød de straks simla. Men de hadde fått sitt dyr. Som meg hadde han bare et kalvekort igjen. Han hadde skutt på et frittstående dyr og fått det. Han mente bestemt at her måtte det være en rikosjett som hadde gjort skaden. Jeg oppfattet dette som en ansvarsfull og fornuftig jeger, og disku-

terte for så vidt ikke med ham. Men jeg var ikke umiddelbart med på rikosjett-tanken.

Jeg tror denne jegeren var utsatt for et fenomen mange av oss reinjegere har opplevd. Du har funnet et frittstående dyr du kan felle og tar en siste kontroll på dette. Tilbake på siktepunktet bruker de fleste et par sekunder før det smeller. På denne tiden kan det ha glidd et annet dyr ganske usynlig opp på baksiden. Dette er det lett å overse i en situasjon hvor du har flyttet mye fokus over på skuddet. Denne situasjonen kan du ikke erfare deg helt ut av, og vil være en av årsakene til at vi ikke klarer å få bort all skadeskyting. Likevel kan en redusere risikoen for skadeskyting betydelig ved å la være å skyte når dyrene er på trekk og går tett. Det er kjempestor forskjell på en flokk som beiter med dyrene vendt i alle retninger sammenlignet med en urolig flokk på beitetrekk eller rolig flukt og hvor alle dyrene er vendt samme veg. De stopper helt kort og napper med seg litt her og der. Ofte ser du et skytbart dyr, men sekunder etter er det innpakket på alle sider.

Om det var dette som virkelig skjedde får nå være det samme. Jeg beskriver situasjonen fordi jeg tror den er relevant for mange skadeskytinger. Og at både erfarne og mindre erfarne jegere kan ha godt av å bli påminnet om hvor lite som skal til før uhellet er der.

Uttalte ønsker om å ha fokus på skadeskyting under trenings- og prøveskytinger rundt omkring, er absolutt en del av veien en må gå. Dette er nok lettere å få til i et bygdemiljø hvor nesten alle skal på reinjakt. Å rekke fram til alle treningsmiljøer for jegere rundt i landet, vil være vanskeligere. Det må lages interessant informasjonsmaterieell som sendes samtlige som tildeles jakt. Og selvfølgelig gjøres mest mulig synlig på våre nettsider. Dette må lages så jaktrelatert som mulig slik at det vekker interesse og blir lest. Et slikt holdningsarbeid må drives kontinuerlig. En må ikke miste trua eller bli utålmodig om resultatene ikke oppnås med en gang. En vil se resultatene etter hvert.

Vi reinjegere må skjønne hvor viktig del vi er i forvaltninga, og jeg ønsker oss selv lykke til i dette viktige holdningsarbeidet.